

COVER
STORY
ΙΝΔΙΑ

→ ρίσει κανείς την άγρια πλευρά της ζωής κι αν μπορεί να κάνει κάτι γι' αυτό. Κάτι για να καλύψει αυτό το κενό που κρύβεται το πολύ πολύ πίσω από μια κυματιστή λαμρίνα και βουνά από σκουπίδια.

«Φοβάσαι ότι δεν θα δεις τίποτα; Να φοβάσαι καλύτερα μήπως δεις πολλά», μου λέει ο Μακ Λόντι, που με γυρνούσε στις παραγκουπόλεις του Μποπάλ. «Θα διαπιστώσεις πόσο φθηνή είναι η ζωή στην Ινδία». Τα ντοκιμαντέρ στην τηλεόραση μπορεί να σε προϊδεάσουν για το τι θα δεις αλλά δεν μπορούν με τίποτα να σε προετοιμάσουν για τη μυρωδιά και τη βρόμα, που είναι σαν να μπορείς να την κόψεις στον αέρα με το μαχαίρι για να περάσεις.

Τα δρομάκια δεξιά κι αριστερά του ποταμού Γιαμούνα στο Δελχί γεμάτα λακούβες με λασπόνερα και οι παράγκες στην κυριολεξία κολλητά η μία με την άλλη. Στην είσοδο του σπιτιού της, η 16χρονη Αντζού φτιάχνει «μπίντις» ή, αλλιώς, τα τσιγάρα των φτωχών, από φύλλα ενός

Ο «ΡΙΑΛΙΤΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ» ΗΤΑΝ ΣΤΗ ΜΟΔΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ «SLUMDOG MILLIONAIRE». ΤΩΡΑ, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΣΚΑΡ, Η ΠΕΛΑΤΕΙΑ ΕΧΕΙ ΗΔΗ ΑΡΧΙΣΕΙ ΝΑ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΜΕ ΡΑΓΔΑΙΟΥΣ ΡΥΘΜΟΥΣ

είδους λωτού. Για χίλια τέτοια τσιγάρα πληρώνεται 35 ρουπίες (κάτι παραπάνω από μισό ευρώ) και χρειάζεται δύο ημέρες δουλειάς. Στο μέρος το οποίο στη Δύση θα αποκαλούσαμε κρεαταγορά, ένας άντρας τεμαχίζει κοτόπουλα, ενώ γυναίκες και παιδιά μαζεύουν από το ματωμένο δάπεδο κεφάλια και πόδια για να βγάλουν το μεσημεριανό τους και να πουλήσουν ό,τι απομένει. Λίγο παραδίπλα, ένας άλλος άντρας έχει βάλει μια μεγάλη κατσαρόλα στη μέση του δρόμου και βάφει υφάσματα.

Δουλειές του ποδαριού

Οι άνθρωποι εδώ, όπως και σε κάθε άλλη παραγκούπολη, δεν είναι ανεπάγγελτοι. Αποτελούν οικονομικά ενεργό κομμάτι της κοινωνίας και δουλεύουν ως οδηγοί, εργάτες, μικροπωλητές, οικιακοί βοηθοί και ό,τι άλλη δουλειά βρουν. Το Dharavi, για παράδειγμα, αποτελεί μια μικρή βιοτεχνική ζώνη με κύκλο εργασιών 500 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο, όπου οι οικογενειακές επιχειρήσεις μπορεί να φτιάχνουν από σουβενίρ μέχρι παπούτσια. Η ανακύκλωση πλαστικών και άχρηστων υπολογιστών είναι η «βαριά βιομηχανία» των περιοχών αυτών. Και παρά το χάος, τα λύματα που σου κόβουν την ανάσα και την ατμοσφαιρική ρύπανση, οι άνθρωποι προσπαθούν να διατηρήσουν τα σπίτια τους καθαρά, ακόμη κι αν το μόνο που έχουν είναι λάσπη και, αν τύχει, και λίγο ασβέστη. Όσο για την εγκληματικότητα, ναι, υπάρχει. Αλλά κάποιος που θα μείνει μόνο μερικές ημέρες, μόνο να τη φανταστεί μπορεί. Δεν μοιάζει με τις παραγκουπόλεις της Λατινικής Αμερικής ή της Νότιας Αφρικής, όπου είσαι πάντα σε εγρήγορση. Περισσότερο είναι η αίσθηση ότι νιώθεις παρείσακτος ή ότι είσαι το κέντρο του κόσμου. Αλλά ο κόσμος καρφώνει το βλέμμα του πάνω σου όχι γιατί θέλει κάτι. Απλώς, του φαίνεται τόσο εξωτικός. Καλό, βέβαια, είναι να μην προκαλεις την τύχη σου. «Τους βλέπεις; Glue sniffers... (η εξάρτηση στις παραισθήσεις που προκαλεί η εισπνοή βενζινοκόλλας ή απλά βενζίνης). Καλύτερα να φύγουμε. Στη γειτονιά με τις πουτάνες και τους νταβατζήδες είναι λιγότερο επικίνδυνα», μου ψιθυρίζει στο αφτί ο Μακ.

Ο «ριάλιτι τουρισμός» ήταν στη μόδα πριν από την επιτυχία του «Slumdog Millionaire». Πολλοί τουρίστες ήθελαν να δουν από κοντά αυτό για το οποίο άκουγαν. Τώρα, όμως, όπως με πληροφόρησε η Γκάμπι, φίλη και συνάδελφος ανταποκρίτρια ξένης εφημερίδας στην Ινδία, η πελατεία των τουριστικών γραφείων έχει αυξηθεί. Στα slums δεξιά κι αριστερά από τον ποταμό Γιαμούνα ζουν πάνω από 70.000 άνθρωποι. Από τα 14 εκατομμύρια, που έχει πληθυσμό το Δελχί, περίπου οι μισοί ζουν σε παραγκουπόλεις και σε συνοικίες που υπήρξαν στο πρόσφατο παρελθόν παραγκουπόλεις και όπου τώρα οι τενεκεδένιες παράγκες έχουν αντικατασταθεί με σπιτάκια από

τσιμεντόλιθους. Στα 2.000 slums του Μουμπάι ζουν περίπου τα δύο τρίτα της πόλης, ενώ στην Κολκάτα (πρώην Καλκούτα) περίπου το ένα τρίτο (4,5 εκατομμύρια). Αυτό που συνήθως διαβάζουμε είναι ότι αυτοί οι άνθρωποι ζουν με λιγότερο από δύο δολάρια την ημέρα και το ερώτημα είναι: Μπορεί κάποιος να ζήσει με τόσα χρήματα; Το ερώτημα έχει βάση αλλά η πραγματικότητα παρουσιάζεται υπεραπλουστευμένη. Τα δύο δολάρια την ημέρα αντιστοιχούν σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αν όμως θέλαμε να είμαστε πιο ακριβείς, θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης, δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει με βάση τις τιμές για βασικά προϊόντα και υπηρεσίες σε διαφορετικές χώρες.

Ασύμμετρη ανάπτυξη

Ο συγκεκριμένος δείκτης ανεβάζει το ΑΕΠ της Ινδίας στα 3,5 τρισεκατομμύρια δολάρια και, κατά συνέπεια, αυξάνει με όρους αγοραστικής δύναμης τον κατώτερο μισθό περίπου στα 7 δολάρια. Η οικονομική ανάπτυξη της Ινδίας τα τελευταία χρόνια με ρυθμούς κοντά στο 10% είχε ως αποτέλεσμα νέες θέσεις εργασίας και αύξηση του εισοδήματος των κατώτατων στρωμάτων. Βέβαια, αυτά ήταν τα στρώματα που ωφελήθηκαν λιγότερο από το οικονομικό θαύμα και, σύμφωνα με την έκθεση της State of the World's Cities Report 2008-2009, το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών αυξήθηκε. Η γραφική παράσταση του εισοδήματος, πάντως, βαίνει ανοδικά για όλα τα εισοδήματα. Το ερώτημα είναι αν η οικονομική ανάπτυξη της Ινδίας μπορεί τελικά να εξαλείψει τα slums και αν η οικονομική κρίση, που αρχίζει να ταρακουνά και την ινδική οικονομία, θα φέρει ένα πισωγύρισμα για όσα επετεύχθησαν όλα αυτά τα χρόνια. Σύμφωνα με μελέτη του South Asia Analysis Group, η κατάσταση δεν θα αλλάξει και πολύ στα επόμενα 20 με 25 χρόνια. Η πραγματική αλλαγή θα φανεί έπειτα από αυτό το διάστημα αλλά με δύο προϋποθέσεις. Πρώτον ότι η οικονομία θα τρέχει με ρυθμό ανάπτυξης 8%. Αυτό θα ανεβάσει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στα 2.000 δολάρια (σήμερα είναι περίπου 1.000) και την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης από τα 7 δολάρια στα 40. Η ανάπτυξη θα δημιουργήσει 150 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας από τις οποίες το ένα τρίτο θα καλυφθεί από τις πιο φτωχά στρώματα. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι ο πληθυσμός να εξακολουθήσει να αυξάνεται με ποσοστό όχι πάνω από 2%. Αν δεν συμβεί αυτό, ο αριθμός των ανθρώπων που ζει σε slums θα τριπλασιαστεί στην επόμενη 25ετία. Για φέτος, πάντως, η Ινδία χάνει το στοίχημα καθώς η ανάπτυξή της υποχώρησε στο 5,3%. Μέχρι τότε οι κάτοικοι των «bastis», όπως λέγονται στα ινδικά οι παραγκουπόλεις, θα αγωνίζονται για την επιβίωση και θα ονειρεύονται, βλέποντας ταινίες του Μπόλινουντ, μια επιτυχία που ποτέ δεν θα γευτούν.